

Sevärdheter i anslutning till leden

1. Stjärnfors

Vid Rällsälvens utflöde ur Ljusnarn, skapade malmtillgångarna i kombination med vattenkraften ett centrum för bergsbruk i trakten. I motsats till övriga bruksorter i Nya Kopparbergs bergslag, satsade man inte här på kopparfyndigheterna, utan på de rika järnmalmsförekomsterna.

Redan 1676 erhöles privilegium för en järnsmedja vid Stjärnfors, som sedan utvecklades till ett stort bruk för vidareförädling av järnet från traktens hyttor, med bland annat bessemerverk.

År 1905 lades dock verksamheten ned, men den stora fallhöjden utnyttjades fortfarande, på samma plats som det sista järnverket, av ett kraftverk, vilket inneburit att dammar och kanaler bibehållits. Bruksherrgården finns också bevarad medan odlingsmarkerna till stor del utnyttjas som golfbana.

2. Stuttjärn

Några kilometer söder om Stjärnfors går leden över odlingsmarkerna till gården Stuttjärn, som ligger högst uppe på en moränslutning. En del av gårdens byggnader är mycket gamla och av kulturhistoriskt intresse.

Gården har ett läge som är typiskt för den nykolonisation i ödemarken som ägde rum här i Bergslagen under 1600-talet och som genomfördes av inflyttade finnar. Detta var ett led i den tidens näringspolitik. Det höga läget för odlingarna innebar en minskad risk för frostsador på grödorna.

3. Vintermossen

Byn Vintermossen har samma läge i terrängen som Stuttjärn och dess ursprung kan också ledas tillbaka till finnkolonisationen på 1600-talet. Bebyggelsen har här utvecklats till en relativt stor by där flera gårdar fortfarande är i drift.

Före byn passerar leden över en av byns myrodlingar, som nu är övergiven och under igenväxning. När befolkningen efterhand

växte och samtidigt möjligheterna att bedriva svedjebruk alltmer begränsades av bergsbrukets behov av skog, blev efterfrågan på ny åkermark alltmer framträdande.

Ett vanligt sätt att lösa detta var framför allt under 1800-talet att dika ut och odla upp närbelägna myrmarker. Problemen med myrodlingarna var dock många och främst frosten var besvärande på grund av det låga läget i terrängen. Myrodlingarna har också i allmänhet övergivits långt tidigare än åkrarna uppe på höjderna.

4. Mackarsberg

Mackarsberg är en av Ljusnarsbergs mest klassiska utsiktspunkter. Berget är visserligen inte något av traktens allra högsta (ca 375 m ö h) men är tack vare inslaget av kalt berg en naturlig utsiktspunkt som dock är beroende av hur skogen omkring sköts. Utsiktstorn finns.

5. Kvarnuinen

Strax före rastplatsen vid Rasbackstjärn finns en kort återvändsled som leder fram till ruinerna efter en liten kvarn. En sådan kvarn kallades skvaltkvarn och drevs i allmänhet med underfallshjul, vilket innebar att någon damm över bäcken inte behövdes utan endast några stenar som koncentrerade forsen. Sådana här små kvarnar hade ofta varje by eller till och med enstaka gårdar uppe i skogsbygden för att slippa transportera säden ned till bygden.

6. Kindlahöjden

Kindlahöjden är med sina 425 meter över havet en av länets högsta punkter. Endast längst i nordväst, nära gränsen mot Värmland, finns högre höjder. Tillsammans med Röberget och Kalklinten bildar Kindlahöjden ett av länets mest otillgängliga och högst belägna vildmarksområden, tillika naturreservat. Reservatets vandringsleder ansluter till Bergslagsleden.

På toppen av Kindla finns ett 11 meter

högt utsiktstorn som gör att man kommer ovanför trädtopparna och får en fantastisk utsikt över Bergslagens storskogar. Mer information om ledssystem och övernattningsmöjligheter finns på länsstyrelsens hemsida, www.lanstyrelsen/orebro.se.

7. Nyberget

Nyberget är en levande by långt inne i skogsbygden. Byns ursprung kan med säkerhet kopplas till den hytta som mycket tidigt anlades i bäcken mellan sjöarna Dammsjön och Gränsjön. Hyttan lades ned 1809 och efter det har byn levt vidare som en del av den industriella verksamhet med järnframställning och sågverk som bedrivits i närbelägna Hammarbacken, samt som skogsarbetarby.

Viktigt att veta

- Gör upp eld bara på de iordningställda eldplatserna.
- Förvissa dig alltid om att elden är släckt innan du går vidare.
- Avstå helt från att göra upp eld under sommarens torrperioder då brandfaran är stor.
- Bryt inte grenar och ris av levande träd.
- Du får tälta efter leden, men gör det helst intill rastplatserna och inte mer än en natt på samma plats.
- Gå inte vid sidan av leden där den går nära bebyggelse, genom odlade marker eller över skogsplanteringar.
- Skräpa inte ned i naturen.
- Om Du har hund med, tänk på att du alltid måste hålla den kopplad i skog och mark tiden 1/3–20/8.
- För att undvika att störa älgjakten bör du inte använda leden under den mest intensiva jaktperioden andra måndagen i oktober till början av november.

Fakta om Bergslagsleden

Bergslagsleden är en 28 mil lång vandringsled genom hela Örebro län. Den är uppdelad i 17 etapper. Region Örebro län är huvudman för leden. Bergslagsleden markeras med orange färg på träd eller stolpar. Vid vägskäl och stigförgreningar används hänvisningspilar med Bergslagsledens symbol.

Bussförbindelser

Såväl Stjärnfors som Nyberget saknar bussförbindelse. För bussförbindelser i övrigt se www.lanstrafiken.se. Under "sök resa" och "detaljerad resa" finns alla hållplatser angivna. Trafikupplysningen 0771-22 40 00.

För mer information

www.ljusnarsberg.se, www.bergslagen.se eller Kopparbergs turistbyrå, 0580-805 55, turism@ljusnarsberg.se
Information naturreservat:
www.lanstyrelsen.se/orebro/naturreservat

Friluftslivets webbsida

På www.bergslagsleden.se finner du all information du behöver inför din vandring på leden. Boende, transporter, utrustning, etappblad, aktiviteter och sevärdheter. På webben finner du även en interaktiv webbkarta.

På www.regionorebrolan.se/turism-friluftsliv hittar du samlad information om friluftslivet i Örebroregionen. Här finns att läsa om Bergslagsleden, kanotleder, friluftsgårdar m.m.